

Det talar Tekla Engström om, men där finns inte ett sant ord.
i det. De talar efter hörsägnen som det inte blir ett sant
ord i. Att där var oroligheter i skolan de va där nog; men in-
te var där på det sättet. Men jag som själv var där, å satt
där å sydde hela tiden, jag vet hur det var. Det var på präs-
ten Medeliuses tid, å skolläraren han heter Nils Andersson, å
de e han som lever än. Jenni, som sen de sa att de hänged sam-
man me+ men hur det var, de var väl bara fel!
Hon Jenni i alla fall det är hon som bor här mitt emot, å hon

- - - - -
Tekla Engström, författarinnan - som har skrivit Ölands Beskrivning.

är född i Kastlösa, å har vuxit opp här. De skrev de till å me i e tidning, där de skrev om det där. "Å pigan, henne som det 3025 hängde ihop med, hon tog så hårt vid sej så att hon gick å hängde sig". - Hon lever än! Å hon e gift å har stora barn. De talte om att det började med gruskastning oppåt fönstren. Så klockaren, han trodde att det var okynniga pojkar. Han var i stugorna å sa te att de skulle hålla sina barn inne så att de inte sprang ute å gjorde okynne. Det varade längre än ett halvt år. Å det varade längre också än någon visste om det. För klockaren ville ju inte låta förstå hur det var. Sen skrev de i tidninga också å klockaren sände in upplysningar om det. Å Jenni, hon ble så arg, så hon led inte klockaren på en lång tid. Men hur det uppstod, det är väl ingen som kan säga, eller vad det berodde på. Men klockaren tog grus på kyrkgården, å det var ett sådant faligt väsen med det, för han ville ändra om på kyrkgården, å där skulle de lägga gångar, å där skulle de plantera. De var en farlig strid

Jenni heter fru Jenni Karlsson, är född Nilsson (hennes bror het. Nlsn)

å ett farligt kiv, för församlingen ville inte vid det där, men klockaren - enviser! - han e envis som en märfluga - han drev sin vilja igenom. Å så kom de opp där på kyrkgården med plog å ök å allting å spänned på. Å utav gruset som blev över så tog de å la en hoper utmed kyrkgårdsmuren, men en hel del, det tog han hem till skolträdgården. Han skulle ha iordning där också. Men jag var där ju å sydde då sen när det spökade, så att jag vet hur där var. Å där kunde jag rätt som jag satt få en barnsko i skallen. Å en gång fick jag e lita teske i skallen. Den kom dansandes med sådan fart, så att den slog hål. Å trårullar å så mycke som var de hoppade opp å slog mej i pannan. Där kom det allting farandes innan en visste ordet av. Men en blev van vid det sen, så att en tänkte inte så mycke på det. Frun hon kom in en gång, å skrattade å sa: "Kom ska ni få si, nu e de då för galet, för nu går fars sko själva ikring på golven".

- - - - -

anm. Märfluga är en insekt, som brukar att förekomma som någon slags ohyra på hästar. De är så hårda så att man kan knappt krama sönder dom med bara fingrarna, utan man brukar mest plocka sönder dom, när man vill

vänd om!

Å där gick dom å spatserade runt på ett golv, precis som om klockaren skulle ha hatt dom på fötterna. Det var det skojigaste som en kunde se. Jag frågade klockaren vad han trodde att det kunde va. "Ja, spöke det har jag aldrig trott på," sa han, "men jag tror att det var något annat djävlskap, för det kan de ju ställa te i hus." Men vad det var det har de nog aldrig fått reda på, utan det är å förblir en gåta. Annars om nätterna - när det bara blev natt, å vi hade lagt oss alla - då blev det tyst som i graven. Men det mest mystiska av allt det var första dagen jag var där. Det var på en lördag. De hadde ju tält om det att det var sådant spökeri där, så att jag väntade att jag skulle väl få se vad det blev. Det var på en lördag å barna var inte i skolan så att jag skulle va i väntrummet med syningen. Jag stod där just å skar till å då hörde jag att det knappade på dörren. Jag gav mej genast av å öppnade men när jag kom ut så syntes där inte till en levandes varelse. Sen gick jag tillbaks till mitt arbete igen å

fem minuter efter kom samma knackning igen. Det var så här som det knackade på dörren - - . .). (två långa, två korta) Ja, då när det knackade för andra gången, då var jag också å 3025 öppnade, men det syntes inte te någon, fast att jag var vid dörren bara på ett ögonblick, för att jag skulle få se om det var någon. Nå, jag gick till mitt arbete igen. Men när jag hade stått i en fem minuter, så knackade det lika dant för den tredje gången. Då var jag då så fort som jag kunde hinna vid dörren å slog opp den. Å ingenting var där i fastuvan. Å ingenting syn- tees där till. Men där var en gaderob där, fast om det hade vatt nån som skulle ha villat gömt sej i den, så skulle de då inte ha- hunnit, för jag var vid dörren lika fort som det knackade. Men där i gaderoben där öppnade jag dörren i alla fall för jag tänkte att jag skulle då se efter om där kunde va nånting. Men där var det inte nån heller, så då så förstod jag att det var något övermänsk- ligt. Men sen när jag hade stått å klippt å donat lite, så kom det en knackning igen, som de andra, men den var på salsväggen.

Då gick jag ut te frun. "Var e Jenni?" frågade jag henne - så där lite tyst. "Ja, hon e inte hemma," sa frun, "hon har gått dit å dit," sa hon. Det var då besynnerligt tyckte jag, för jag trodde då att hon var hemma, eftersom de nu sa så å så där att det var hon som åstadkom det. "Ja, jag har väl hört att det har knäppat," sa frun, "men Jenni hon e inte här." Så säj då - den som det kan - vem det var som knäckade på dörren 3 gånger. Men hurleds det kom bort sen det där, vad det var, de var en präst, som hette Basén (Bersén), som tog bort det. Han va i Sandby å Gårby, å han hade makt över sådant där. Jo, si han var här. Det var folk som såg honom gå här i parken. Å sen kom det också bort. Men vad han gjorde det vet ingen. Han hade en syster som var här borta, å det åa de att hon hade frågat honom, om det var sant, å då sa de att han hade sagt: "Ja." Det tänkte jag sen att det skall jag fråga henne om, för jag kände henne väl, å hon var min gudmor. Anna-Lena hette hon. "E de sant, moster," frågade jag henne en gång, att du frågade brorden, om han hade drivit ut

kallade honom för tjuv, men då sa Bersén: "Ja, jag vet det.

3025

Jag tog 25 öre för min far, men det var i min nöd, å det har jag fått förlåtelse för."

A. Lindström
Lindström Kastlösa

9

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1

3025

LINDSTRÖMS E-
GENHÄNDIGA
NAMNTECKNING.

Meddelareupplysningar.

Lindström är skräddare. Född i Rösslösa (vill jag minnas),
i Kastlösa sn.

Förträfflig meddelare. Ganska beläst. Av filosoferande
läggning. Ungkarl.

Lindström

april 31 LNS

"Jag minns som barn i mitt barndomshem, där hade vi en¹⁰
gammal katekes, och jag läste i den. Där stod det om
tomtegubbar och lövpjaskar, och skogsrå och sådant där.
Men nu för tiden vill ju inte folk tro på sådant."

- "Näcken, ja, det vet jag inte vad det är för en."

Öl.
Gingjeds int
Vattna o:n

1930-31

Appl. Lage Wilson

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

²
3025
/0.

NÅGOT OM LIND-
STRÖMS EGEN
TRO.

Lindström.

april 31 LNS

*Olaus Fräged Karlsson Cyndar Tage Nilsson
1890-91 Bec. after presence 11*

"Skogsväsen," läste Lindström i mina frågelistor,

"det är väl skogsrän.

"Det har väl funnits något förr, fortsatte han sen, " för
det är väl som de brukar säga: ingen rök utan eld. Det kan
kännas mystiskt ibland."

"Det har jag inte hört annat, än de sa': det var skogs-
rå och sjörå och sådant."

"Ja, de påstår att om de fick se henne på baken, då såg
hon ut som en vattenho eller ett baktråg."

Jag frågade sedan, om det var skogsrän eller sjörån eller
om det var bägge två, som var urhålkade i ryggen, och då
svarade Lindström, att det var skogsrän, men inte sjö-
rän. (Lage Nilsson).

Lindström var en gång i Betby och sydde. Vid Betby lig-
ger Betby Skog och där har man alltid trott att det har
funnits lite varjehanda. En piga var där vid skogen och
hämtade vatten. Då hörde hon hur någon hov upp ett skratt.

forts!

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3

3025

SKOGSRÅ.

Lindström:
SKOGSRÅ 1

april 31 LNS

Pigan såg ditåt, och hon såg att det var skogsrån som stod
där. Skogsrån var så fin, så bländande fin. Hon hade en
kedja om halsen.

12

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4
3025
12

SKOGSRÅ

Lindström:
SKOGSRÅ 2

april 31 LNS

Det var en båtsman som hette Flink. Ute på sjön kom det en gång upp en varelse till honom, såm var så bedårande vacker. - "Du var mej en stilig flicka, sa han, "du ska' bli min." - "Håll ord du!" svarade hon.

Hon blev sen så efterhängsen, så hon kom jämt och plågade honom, så de sa att hon plågade livet ur honom.

Ja, det talte de gamla om: den där Flinkes sjörå.

Detta skall också ha hänt i Betby i Mörbylånga socken.

Det är kanske en 60 år sedan. Flink var död före min meddelares tid, eller också dog han i Lindströms barndom.

Flinks änka, Maj-Stina, levde länge. De har en dotter, som lever än.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5
3025
SJÖRÅ. 13

Lindström:
SJÖRÅ

april 31 LNS

Jag har hört talas om sjöfolk. Det är väl längre ner åt södern. De säger att det är farligt att ligga ute i månsken. Månen kan draga ansiktet snett. Det kan inte bli bättre på annat sätt än att månen skall dra det tillbaka igen. Men på det sättet går det, om de då lägger sig med den andra sidan mot månen.

Lindström förklarade att detta var nog samma företeelse som åstadkommer ebb och flod, då månen drar vattnet.

*Skild
Cronqvist
K. Lindström
Mars 1930-51*

*Upprättad av Lage Månson
Mars 1930-51*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6
3025
MÅNEN 14

Lindström

april 31 LNS

Här är en flicka borta i Dalby nu. Hon var med i höstas
och plockade potatis.

Och mänskan jick i potatislandet och blev snedvriden i
ansiktet. Så näsan sitter snett nu.

Hon heter Signe Andersson.

Detta tolkade Lindström, som något riktigt mystiskt. Nå-
got i stil, med sånt där det står i bibeln om. T.ex. pes-
tilentia, som far i luften. Lindström hade fler fall att
tala om, som jällde snedvridning.

~~7~~
3025

15

Lindström.

april 31 LNS

Gamla Klockarefrun, fru Falberg hade varit åt Näsby eller Ottenby. Det var hon och hennes man. De körde skjuts. Vid Näsby är det en grind, som de kallar Näsby Grind. Klockarn stiger av där och öppnar grinden. Hon satt på skjutsen. Precis som de körde jenom grinden Blev frun snedvriden i ansiktet. "Vad är det med dej mor?" frågade klockaren henne. Men då kunde hon inte svara. Hon blev sedan någorlunda återställd. Min meddelare minns henne.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

~~19~~
3025

16

Lindström

april 31

LNS

Nils Andersson i Algutsrum, som har byggt Lindströms hus, var en kväll ute och jick tillsammans med sin hustru, då han blev borttagen i hela högra sidan. Det blev han sen aldrig bra från.

Hustrun såg om gravar på Algutsrums kyrkgård. Han hade varit med henne och de jick hem på kvällen. De jick på var sin sida av vägen. Mot hemmet skulle han gå över vägen, för att komma på samma sida som hon. Vid den sidan låg deras hus. Precis som karlen jick över vägen så blev hela högra sidan borttagen på honom. Han blev sned i den sidan. De har alltid sagt att just på den platsen där har det aldrig varit tryggt. Det är vid ett vägskäl 10 minuters väg nordväst från kyrkan. Platsen heter Bergslyckan.

9

3025

Lindström.

april 31 LNS

Men det har vi ju hört talas om att det har varit oroligt i Kastlösa.

Förr bodde Axel Pettersson i kantorns hus. Men emellertid så var det här efter spökerierna. Det var en tio år efter. Jag skulle gå till Prästgården och laga en symaskin. Prästen var borta då, han var bortåt Parboäng i Prästgården där. Då gick jag upp till Axel Pettersson. Där blev jag bjudd på kaffe och satt en stund. När jag kom ut och skulle gå var det precis svart. Det var så svart så att en kunde inte se handen framför sig. Jag gick försiktigt ut över trädgårdsvägen och kände mig för på vart steg.

Jag skulle gå en omväg runt rabatten. Jag hade bara gått en liten bit, och jag var inte utom trädgården. Då rätt som det var, så låg jag raklång på landsvägen. Jag hade väl inte varit mer än halvvägs, men om jag for över leden eller över muren, det vet jag inte, jag vet bara det att jag låg raklång framåtstupa på landsvägen och visste inte hur jag hade kommit dit. När jag hade stigit upp så

forts!

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10

3025

18

Lindström
KASTLÖSASPÖ-
KE 1
april 31 LNS

drog det i mig, som om jag skulle ha ramlat kull i jän.
Men då blev jag arj, och jag sade några kraftiga ord, och
jick. Sen fick jag gå ifred.

Jag var inte full, mer då än nu.

Men vad var det för någonting? - Det var någon som tänk-
te 'Vi ska nog hjälpa dej.'

Varenda natt, som jag har gått förbi sen har jag sett
snett på den där leden.

Men annars vet jag inte att jag har varit utsatt för något
sådant där mystiskt. Jag har varit ute och gått mycke om
både dagar och nätter annars.

slut.

Lindström
KASTLÖSASPÖ-
KE 2

april 31 LNS

Detta är en annan händelse som Lindström har varit ut-
satt för själv.

Han bodde i Bring i ett skolhus där. På övre våningen där
fanns det ett sådant där salmonikum. "Det var en melodi,
som jag var så älskad i," sade han, "så jag kunde inte gå
upp någon gång utan att jag spelade den."

En dag var Lindström åt Rösslösa. I Skolhuset bodde det
också ett fruntimmer. Hon var också ensam liksom Lind-
ström, och så hade hon en lite flicka. Medan Lindström var
i Rösslösa stod de två ute i trädgården. Då hörde de en
melodi oppifrån vinden. "Det är väl farbror Axel, som
spelar," sade gräbban. "Nej han är åt Rösslösa," sa hen-
nes mor. Sen då jag kom hem, då talte de om det för
mig och jag tyckte att det var mycke underligt. De bad
mej att jag skulle gå opp och spela den salmen, så skul-
le de stå i trädgården och höra, och det var inte utan en
viss ängslan som jag gick opp och spelade. Det hördes li-
kadant som de hade hört det förut.

Det skulle precis ha varit min ande.

Skriv endast på denna sida!

12

3025

20.

Lindström.

april 31 LNS

Och här är en till.

Jag var bjuden bort en julafton till skräddare Lundströms. Men sen bar det sig så dåligt, så jag fick sitta och sy till långt inpå kvällen den julafton. Jag var riktigt arj. Jag satt där och blev arjare och arjare. Jag blev inte färdig förrän 7. Då gick jag dit. När jag kom dit och böstade på kom han och öppnade. "Vem är det?" frågade han. "Det är jag", sa jag. "Är det du Lindström," sa han. "Ja, det kan du väl höra att det är jag," sa jag. "Ja, jag vill veta om det verkligen är du Axel Lindström i egen person, som kommer," sa han. Sen öppnade han då och jag kom in. Då talade de om för mej att de hade hört mej två gånger förut, och hade varit och öppnat, men då hade där inte varit någon. De hade hört mej tre personer gå runt om hörnet och bösta på. Då hade jag i tanken varit där se och jett dem påminnelse, att jag kom.

13

3025

21

Lindström

april 31

LNS

Och människan, när de är döda, så finns de och kan je sig till känna, fast inte precis den döda kroppen.

Det var en skräddare i Mörbylånga som hette Olsson. Sen var det en som var död där, och Olssons var bjudna på begravningen. Den skulle va på en söndagseftermiddag.

Då på söndagen satt han och hans hustru hemma och de tänkte inte att gå på begravningen. "Vet du Kristina, vad jag sitter och tänker," sa han, "ja, vet du jag sitter och tänker att vi bryr oss inte om att gå på begravningen. Vi låter väl bli. De blir väl så många ändå, så de kan väl få honom i jorden." - "Ja, vi jör väl, som du säger då," sa hon, "vi låter väl bli." - "Ja, det jör vi," sa han. Men då blev det precis en sådan stark liklukt i rummet. - "Jaså," sa han, " jag kan förstå, du tycker att vi skall gå, då vi har lovat." Då han hade sagt det så försvann liklukten.

Så en kan förstå att det finns något utom oss. En vet inte vad som försiggår i andevärlden inte.

14
3025

22

Lindström

april 31

LNS

Svampringar, som kallas för älvdanser, finns det ett par i Kastlösa.

Den ena är vid Ankerjärdet. Där var det en väldigt stor ring.

Sen är där en annan bortemot Partby, söder om Bjärby Horvor.

Något särskilt visste inte Lindström att tala om om dessa ställena.

15

3025

20

Lindström

april 31 LNS

"Annamma de', sa Johan Olsa,"

talesätt, uppfattat i ledigt tal. Upptecknat efter Lindström i Kastlösa.

Johan Olsson var en bonde i Bring, som är död för något trettital år sen, sade Lindström. Efter honom hade man det talesättet, och språket:

"Annamma de', du Mali'".

Malin var hans hustru.

Slagerstad - Nisse,

var ett original i Slagerstad på Östra Öland i Stenåsa socken. Han var samtidig med Galna-Gertrud. Han jick och tiggde.

"Å varenda begravning, om de va någon han känded, då skulle han va me där. 'Ve gava', som han sa. Han kunde inte tala rent."

En gång låg han en natt på en kyrkgård i en grav bredvid en död i kista. Många tyckte att det var lustigt att han inte var rädd. En del tyckte att det var lustigt att han fick rum. "Ja' fötted kista," sa han. Han hade makat på kistan för att få plats.

De talade om. . Ja, det var en bondhustru i Bjärby som talade om. Hon var ifrån Slagerstad. Nisse hade kommit till stan. Där tog polisen honom, för han såg rätt så underlig ut, och betedde sig väl något egendomligt.

Sen började poliserna att fråga ut honom, men han svara-

17

3025

25

april 31

LNS

de dem ingenting. De frågade honom var han var ifrån.

"Iffån Sasta, om du vill vet 'et" (Ifrån Slagerstad, om du vill veta det), sa han till slut, då han blev arg.

Iffån Sasta om du vill vet 'et, sette han då å bänge." (sette: sitter, bänge: blänger.). Slagerstad-Niss kallade all människor för du.

En gång kom Lindström opp på Gärdslösa kyrkgård. Då satt Slagerstad-Niss där och lusade skjortan vid östra muren. Många trodde att Slagerstad-Niss skulle frysa ihjäl till slut för han fick fara så illa, men de ville påstå i stället att han hade dött av att han hade haft för varmt. Man träffade liket efter honom vid Degerhamn vid ugnarna där. Han hade krupit in vid dem.

slut.

18

3025

26

Slagerstad-
Niss 2

april 31

LNS

S k o m a k a r e - L i s a

27

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

var född i Kastlösa, där handlanden Einar Olsén bor nu. Hon har nog varit död i närmare 40 år. Hon hette Lisa Sundelius och sprang ikring i socknarna. Hon hade en bror som hade studerat. Han skulle ha blivit präst, men huvudet stod inte vid lag. Han höll sedan skola i Kastlösa. Skomakare-Lisa var alltid välkommen när hon kom någons stans. Det bästa de kunde ge henne var palt. De talte om en gång att hon fick för sig att hon blev upptagen i skyn. Hon gick i Kastlösamarken och där blev hon upptagen och hon slog ner på Bringgata på en gammal käring de kallade för Smedda. "Bevares väl, var kommer du ifrån?" sa Smeddan. Hon blev rätt förvånad. "Ja' kommer ovanifrån," svarade Skomakare-Lisa, och det hade de till ett ordspråk sen. Hennes bror han var lite underlig. Han hade för sig att han skulle göra en himmelsfärd, men det gick ju dåligt med.

19

3025

24

Smedda: smed
skan.

april 31

LNS

Det var visst här i Kastlösa, och han hade gått upp på ett tak och skulle flyga, men han kom ner i en stickelbärsbuske, och höll på att sticka ihjäl sig.

Han klädde sig aldrig i svart. "Det är jävulens färg," sade han. Men rött, det tyckte han om.

Lisa bar sitt knyte på huvudet, och hon gick rak som i Österlandet.

20

3025

28

slut.

Skomakare-
Lisa 2
april 31

LNS

ACC. NR. 3025

tillägg.

29

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Ö l a n d Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Gräsgårds hd Adress: Ålebäck, Gårdby
Socken: Kastlösa sn Berättat av Nils Andersson.
Uppteckningsår: 1931 Född år 1871 i Skåne.

3025

29

Uppteckningen rör

ett original, SkomakarLisa,
den är avskrift av en tidningsartikel av kantor Andersson i
Kastlösa,
och utgör tillägg till uppteckningar efter Axel Lindström,
Kastlösa (uppt. april 1931, sid. 19 och 20).

2 sidor.

Skriv endast på denna sida!

S k o m a k a r e - L i s a .

30

(För Barometern.)

Å Kastlösa kyrkgård nedmyllades häromdagen en af församlingens äldsta medlemmar, fattighjonet Lisa Sundelius, gemenligen kallad "Skomakare-Lisa" eller i mera smeksam form "Lilla Lisa," i den höga åldern af nära 90 år. Ett original har härmed gått ur tiden.

Att höra Lisa berätta om sina himlafärder, som hon tvenne gånger företog, var särdeles lustigt, synnerligast som hon på sin genuina Ölandsdialekt gaf åt berättelserna en viss "kläm" och trovärdighet. Då hon en gång gick på Kastlösa gata blef hon med hast upptagen och flög med väldig fart öfwer "Duseskogen" och slog ned på "Bringgaat" på en gumma, som på förfrågan hwarifrån Lisa kom fick det lakoniska svaret: "rakt från skyn." En annan gång, då hon befann sig vid "sjöbackarna", såg hon en

forts!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3025

30

Kant. Anders.
tidn.:utklipp
sid. 1
april 31 LNS

3025

31

"hafsfru, lång och ståtlig" och omedelbart derefter blef Lisa upptagen till "himla", der hon hörde någonting underligt, som hon aldrig ville omtala, och hwaret hon på sin begäran att för alltid få qwarstanna deruppe fick det nekande svaret: "icke ännu." Då hon sedan återkommit till jorden, fann hon "hafsfruns" rygg hafwa utseendet af ett - baktråg och med ett "twi dig" bortjagade henne.

Ända in i det sista höll Lisa fast wid dessa och andra läknande syner, och blef mycket förnärmad, om någon betwiflade sanningsenligheten af hennes utsagor. Att hennes hufwud wore fullt med - twestjertar, som "pepo förfärligt," war en annan fix idé, som hon lika litet frångick.

slut.

Ovanstående är avskrift av ett tidningsklipp utan datum och årtal, från Barometern, Kalmar.

Kant. Anderss.
tidn.:utklipp
sid. 2
april 31 LNS